

АКАДЕМИЯДА НАВБАТДАГИ ДИССЕРТАЦИЯ ИШИ ҲИМОЯСИ БЎЛИБ ЎТДИ

Ўзбекистон Республикаси Ҳуқуқни муҳофаза қилиш академияси ҳузуридаги ДSc.24/2026.31.01.Yu.01.02 рақамли Илмий кенгаш мажлисида Академия ўқитувчиси **Облакулов Давлат Олтинбоевичнинг** 12.00.08 – Жиноят ҳуқуқи. Жиноят-ижроия ҳуқуқи” ихтисослиги бўйича юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD) илмий даражасини олиш учун **“Тижоратда пора эвазига оғдириб олиш учун жиноий жавобгарликни такомиллаштириш ”** мавзусидаги диссертация иши ҳимояси ўтказилди.

Тадқиқотнинг мақсади Тижоратда пора эвазига оғдириб олиш учун жиноий жавобгарлик белгиланган Ўзбекистон Республикаси ЖК нормаларини ва қонунни қўллаш амалиётини такомиллаштиришга қаратилган таклиф ва тавсияларни ишлаб чиқишдан иборат.

Тадқиқотнинг объекти тижоратда пора эвазига оғдириб олиш учун жиноий жавобгарлик белгиланган ЖК нормаларини халқаро стандартлар ва айрим хорижий давлатларнинг илғор тажрибасини инобатга олган ҳолда такомиллаштириш билан боғлиқ ижтимоий ҳуқуқий муносабатлар ҳисобланади.

Тадқиқот предметини тижоратда пора эвазига оғдириб олиш учун жиноий жавобгарликка оид халқаро ҳуқуқий ҳужжатлар, мазкур муносабатларни тартибга солувчи миллий норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар, ҳуқуқни қўллаш амалиёти, айрим хорижий мамлакатлар жиноят қонунчилиги, тижоратда пора эвазига оғдириб олиш учун жиноий жавобгарлик белгиланган ЖК нормаларини такомиллаштиришга оид жиноят ҳуқуқи назариясида мавжуд бўлган айрим илмий ёндашувлар, илмий-назарий қарашлардан иборатдир.

Тадқиқотнинг илмий янгилиги қуйидагилардан иборат:

спорт мусобақалари натижаларини ёки уларнинг боришини қасддан ўзгартириш мақсадида спортчига, тренерга, спорт ҳакамига ёхуд спорт мусобақаларининг бошқа иштирокчилари ва ташкилотчиларига улар бажариши лозим ёки мумкин бўлган муайян ҳаракатни пора эвазига оғдириб олаётган шахс манфаатларини кўзлаб бажариши ёхуд бажармаслиги эвазига қонунга хилоф эканлигини била туриб, моддий қимматликлар бериш ёки уларни мулкӣ манфаатдор этиш учун алоҳида жиноий жавобгарликнинг белгиланиши спорт соҳасидаги жиноятларни содир этганлик учун жавобгарликнинг муқаррарлигини таъминлашга хизмат қилиши асослантирилган;

ЖКнинг 192⁹-моддаси 4-қисм “г” бандини “бир гуруҳ мансабдор шахслар томонидан олдиндан тил бириктириб содир этилган бўлса” таҳрирда баён этиш лозимлиги асосланган;

ЖКнинг Саккизинчи бўлимини “Коррупцияга оид жиноятлар” деган атама билан тўлдириш ва унга ЖКнинг 192⁹-моддасида кўрсатилган тижоратда пора эвазига оғдириб олиш жиноятини ҳам киритиш лозимлиги асосланган;

ЖК Саккизинчи бўлимидаги “порахўрлик” атамасининг ҳуқуқий маъносини янги “порахўрлик – пора олиш, пора бериш ёки бу жиноятларда воситачилик қилиш, тижоратда пора эвазига оғдириб олиш” таҳрирда баён этиш лозимлиги асосланган;

тижоратда пора эвазига оғдириб олиш жинояти бўйича суд амалиёти тўғрисида таҳлилий маълумотнома тайёрланди. Таҳлилий маълумотномада тижоратда пора эвазига оғдириб олиш жиноятларини квалификация қилиш бўйича суд амалиёти умумлаштирилган бўлиб, аниқланган муаммолар ва уларнинг ечими бўйича тавсиялар квалификация жараёнидаги ягона амалиётни шакллантиришга хизмат қилиши асосланган.

Тадқиқотнинг амалий натижалари қуйидагилардан иборат:

тижоратда пора эвазига оғдириб олиш жинояти учун жавобгарлик белгиланган амалдаги Жиноят кодекси нормаларини такомиллаштириш юзасидан тегишли таклифлар ишлаб чиқилган:

ЖК 192⁹-моддасида кўрсатилган тижоратда пора эвазига оғдириб олиш жиноятининг диспозицияси мазмунидан келиб чиқиб, уни иккита алоҳида моддага ажратишнинг мақсадга мувофиқлиги асослантирилган;

ушбу турдаги жиноятларни тўғри квалификация қилиш, адолатли жазо тайинлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг жиноят ишлари бўйича айрим қарорларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги қарор лойиҳаси ишлаб чиқилган.

тижоратда пора эвазига оғдириб олишнинг жиноят-ҳуқуқий тавсифи, квалификациявий ва бошқа жиноятлардан фарқловчи белгилари ўрганилиб, ҳуқуқни қўллаш амалиётини такомиллаштириш бўйича тегишли таклифлар ишлаб чиқилган.